

ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਅਪਰਾਧੀ

ਫਾਲਸ਼ਾ ਜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਰਾਜ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਵਰਜ਼ਸ

ਮਦਨ ਲਾਲ-ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।

1953 ਦਾ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 777

1947 (I I) ਦਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੇਕੂ ਐਕਟ ਸੈਕਸ਼ਨ 5(4) proviso ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 156 ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ (1898 ਦਾ ਐਕਟ V) 1947 ਦੇ ਐਕਟ 11 ਦੀ ਧਾਰਾ 5(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਯੋਗ- ਧਾਰਾ 5(4) ਦੇ ਉਲਟ ਕੀਤੀ ਗਈ proviso ਦੀ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ -ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਕੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੇਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(4) ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ procedure 1898 ਦੀ ਧਾਰਾ 156 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੇਕੂ ਐਕਟ 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 5(4) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚਾਰਟ ਸ਼ੀਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਿਆ। ਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(4) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇਗਾ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਦੀ ਮੁੜ-ਜਾਂਚ ਕਰਵਾ ਕੇ ਜਾਂ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਘੱਟ ਰੈਂਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਸੁਧੀਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਦ ਸਟੇਟ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ; ਪ੍ਰਮੋਦ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਬਨਾਮ ਰੇਕਸ, ਅਸਹਿਮਤੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿਸ਼ੋਰ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ, ਹਿਸਾਰ, ਦੇ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ 1953 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 439 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਕੇ.ਐਸ. ਚਾਵਲਾ, ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

C. RAI, ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਫਾਲਸ਼ਾ ਜੇ. ਇਹ ਹਿਸਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਮਦਨ ਲਾਲ, ਜਿਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੇਕੂ ਕਾਨੂੰਨ 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 5(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਹਿਸਾਰ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਪਰੇਟਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਗਬਨ ਕਰ ਲਏ ਸਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮੁਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਕ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਉਸ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਉਚਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਜਾਂਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੇ ਰੈਂਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(4) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:-

"ਜਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ, 1898 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਇਸ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ।"

ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰੈਂਕ ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਫਸਟ ਕਲਾਸ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤੋਂ ਲਏ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਜੋ ਉੱਠਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਕੀ ਇਹ ਕੇਸ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਅਤੇ ਕਲਕੱਤਾ ਦੀਆਂ ਹਾਈਕੋਰਟਾਂ ਨੇ ਆਪਸੀ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਨ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਧਾਰਾ 161 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸ਼ਬਦ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸੈਕਸ਼ਨ 5. ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਲਗਭਗ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੋਦ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਬਨਾਮ ਰੈਕਸ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 161, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਥਮ ਅਤੇ ਵਾਂਚੂ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇ.ਜੇ. ਸੀ- 'ਪ੍ਰੀਵੈਂਸ਼ਨ ਆਫ ਕਰੱਪਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ? ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਇੱਕ ਬੇਨਿਯਮੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 156 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਲਾਗੂ ਸੀ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 156 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਉਪਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਇਹ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਲਕੱਤਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਧੀਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਪੈਨਲ ਕੋਰਟ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਧਾਰ ਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇ.ਸੀ. ਦਾਸ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਦੇਬਾਬਰਤਾ ਮੁਖਰਜੀ, ਜੇ.ਜੇ. ਨੇ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ। ਕੇ. ਸੀ.ਦਾਸ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ: -

"ਪ੍ਰੈਵੀਸ਼ੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 156, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀ.ਸੀ., ਧਾਰਾ 161, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਅਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 156, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀ.ਸੀ. ਕੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰੀ-ਇੰਚਾਰਜ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਮੁਕਦਮਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਆਇ 15 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਉਹ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪ੍ਰਮੋਦ ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ ਰੇਕਸ ਵਿਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 156(2), ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਬੇਨਿਯਮਤਾ ਹੈ।"

ਫਿਰ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਤਰਕ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ: - "ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ 1947 ਦੇ ਐਕਟ 2 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਵਿਚਲਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜਾਂਚ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ 156 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਯਕੀਨਨ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 156, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀ.ਸੀ. ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਬੇਨਿਯਮਤਾ ਹੈ।"

ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਾਂਚ ਦੇ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਲਕੱਤਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਦੋਂ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 5(4) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਵ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾ ਕੇ ਜਾਂ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਘੱਟ ਰੈਂਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਕਰਾ ਕੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਇੱਕ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ, ਅਰਥਾਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਸੇਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ-ਸੀਮਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ | ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

